

= Börje Dalsved, ELHS = Claes Eliasson, EQTS = Håkan Elmquist, FORS = Hans Forslund, FOUS = Marcus Forslund, FYKS = Ingemar Frycklund, GNBS = Bert Gustavsson, GPAS = Göran Palmqvist, HADS = Hans Hedin, HDTS = Stig Höglund, HHLS = Hans Hellberg, HOLS = Lars Holmberg, HYDS = Nils Hydén, IMBS = Lars Imby, JRES = Tore Johansson, KAHS = Hans Karlsson, KJCS = Clas Källander, KJKS = Karl Källander, KOUS = Urpo Koivola, KSMS = Peter Koch-Schmidt, KURS = Lars Kullmar, LNHS = Henrik Lind, LOBS = Bengt Lindqvist, LTSS = Mats Lindeborg, MEJS = Hans Mejlon, MKES = Kenth Martinsson, NAFS = Alf Nilsson, OLBS = Bo Olsson, PEBS = Bert Pettersson, PENS = Carl Åke Pettersson, PNGS = Gunnar Persson, PRGS = Gunnar Persson, RM-S = Naturhist. riksmuseum, RPLS = Göran Ripler, RYRS = Nils Ryrholm, SEÅS = Åke Selling, SJNS = Göran Sjöberg, SJTS = Jan Sjöstedt, SVNS = Ingvar Svensson, TKRS = Krister Tingstedt, TRFS = Gunnar Träff, VERS = Pieter Verdoes, WMAS = Magnus Wedelin, ÖRDS = Jan-Olof Ördén.

Litteratur

Anonym. 1985. Makrotiedonannot 1985 – Makromeddelanden 1985. – *Baptria* 10: 136–139.

Bruun, H. 1985. Förändringar i mängdförhållandet mellan *Mesapamea secalella* Remm och *M. secalis* L. under flygperioden. – *Baptria* 10: 125–126.

Cederholm, L. 1978. Namnkoder – ett förslag till enhetliga personangivelser inom biologin – *Ent. Tidskr.* 99: 135–141.

Elmquist, H., Hellberg, H., Imby, L. & Palmqvist, G. 1977. Förteckning över Sveriges storfjärilar, Stockholm. (Entomologiska Föreningen).

Henriksen, H. J. & Kreutzer, I. 1982. Skandinaviens dagsommerfugle i naturen. Odense (Skandinavisk bogforlag).

Lindeborg, M. & Lind, H. 1986. *Scopula nigropunctata*, en för Sverige ny måtarart. – *Ent. Tidskr.* 107: 111–112.

Palmqvist, G. 1982. Intressanta fynd av *Macrolepidoptera* i Sverige 1981. – *Ent. Tidskr.* 103: 89–95.

Palmqvist, G. 1984. Intressanta fynd av *Macrolepidoptera* i Sverige 1983. – *Ent. Tidskr.* 105: 81–88.

Palmqvist, G. 1985. Intressanta fynd av *Macrolepidoptera* i Sverige 1984. – *Ent. Tidskr.* 106: 65–70.

Pettersson, C.-Å. 1984. *Rhodometra sacra* L., en för Sverige ny mätare. – *Ent. Tidskr.* 105: 105.

Skou, P. 1984. Nordens målere. Danmarks dyreliv. Bind 2. Köpenhamn & Svendborg. (Fauna böger & Apollo böger).

Recension

Sahlén, G. 1985. *Sveriges trollsländor (Odonata)*. Fältbiologerna. 151 s, 46 fig + 63 utbredningskartor. Pris 60 Skr.

Denna bok inleds av en presentation i bild av både de vattenlevande larverna och de fullbildade trollsländorna. Därpå följer ett avsnitt om byggnad och livscykel, avsett som en liten introduktion. Vad byggnaden beträffar, så är introduktionen otillräcklig. Hudömsning förekommer hos alla leddjur, just hos odonaterna innebär den en betydande förändring av både anatomi och fysiologi vid övergången från vatten- till luftliv. Kopulationsorganets säregna placering omtalas, men dess olika delar och dessas funktion berörs icke. Organet är artspecifikt utformat. Egendomligt är också att förf. här ej nämner att anisopter-hanen har 3 analbihang medan zygoter-hanen har 2 par, ett byggnadsdrag som skiljer de båda underordningarna. Huru djuren nu uppföra sig vid parning och äggläggningen åskådliggörs med bildrik text.

Kapitlet om vingribborna och deras namn är behövt. Odonaterna uppvisar en mängd syste-

matiskt viktiga olikheter i ribbornas förlopp och förgrening. Texten följs här av ett urval bilder. Förf. sticker in 2 sidor om trollsländornas utvecklingshistoria med ett stamträd. De där upptagna vetenskapliga namnen säger ingenting om insekterna, och stamträdet behöver en förklaring.

Härefter följer bestämningsnycklarna med de för larverna först. Nycklarna är bra utformade. Förf. har gjort en sammanställning på kännetecken hämtade ur litteraturen, men ej utnyttjat allt. P g a den förefintliga variationen i storlek och antal taggar, utskott, borst, samt gälbladens mönster kan man vid bestämningen ej förlita sig på ett enda kännetecken och bör helst ha jämförelsematerial till hands. Bilderna är talrika och överskådliga. Då det gäller nycklarna för imagines kan man använda sedan länge kända kännemärken. Det hade ej heller varit något fel att ta med ännu fler, t ex vingmärkets och bakvingehörnens form och hanliga yttre genitalia (för fler arter). Den intresserade samlaren kommer snart att upptäcka att odonaterna har vackrare färger än man väntat av texten. Detta gäller väl särskilt aeshniderna. Hos många arter är ögonfärgen m l m olika

hos könen, och detta kan ge både art- och könskaraktär. En *Aeshna*-hanes ögon är verkligt sköna.

Ja, bilderna i boken är alla tecknade och mestadels bra. De utgör en väsentlig del av nycklarna, särskilt må nämnas Fig. 20. Det är glädjande att möjlighet gets att medtaga så rikligt med bilder, men lite text behövs ibland. Åtskilliga bilder kunde ha gjorts mindre, särskilt de 30 av aeshniderna, våra största arter. Så kunde utrymme ha vunnits för bilder av coenagrionid-hanarnas analbihang, som äger viktiga artkaraktärer.

Sverige har 54 inhemska arter, dessutom har en såsom vandrare hittat hit. Förf. har framsynt nog upptagit 8 andra som möjligen kan påträffas här. Av dessa finns 2 i Finland, och *Sympetrum nigrescens* anges som förekommande i Norge. Denna kan icke betraktas som en god art utan är en melanistisk form av *S. striolatum*. Jag har kommit till denna uppfattning efter en grundlig studie av denna arts variabilitet. Som ersättare kan den i Lettland förekommande *Sympetma paedisca* föreslås. Utbredningen belyses av kartor, en för var och en av de 63 arterna. Tydligtvis har förf. ej utnyttjat alla publicerade svenska fyndlistor, och litteraturförteckningen är i detta avseende ofullständig. Fyra artiklar om odonatfynd på Island är medtagna; Island har ingen egen art! *Orthetrum coerulescens* uppges förekomma "mycket sporadiskt" i Sverige. Den är ingalunda tillfällig i vårt land. Frekvensuppgifterna ge intrycket att de till en del är grundade på lokala eller temporära förhållanden.

Kapitlet om insamling, preparering m m är synnerligen utförligt och ger många bra anvisningar. Man kan faktiskt föda upp larver utan att följa allt vad här sägs. Jag menar liksom förf. att det är fördelaktigt att hemföra fångade exemplar levande. De avlivas lättast genom att man droppar vanlig eter på huvud och mellankropp, vilket ger en snabb död. Acetonbad av odonat i spännbrädet verkar knappast bra. Aceton är farligt ej blott för

djuret då det tillhör de lösningsmedel som lätt kan bli farliga för människan. En blandning av lika delar aceton och stark sprit är lika bra, och duger också för blå flicksländor. Den gamla metoden att med fin sax klippa upp bakkroppen och ta ut tarmen är ej dålig. Efteråt måste snabb torkning ske vid max 42°C. Förf. inför en del svenska namn, det finns flera äldre brukade. Han menar att det går lätt att lära sig de vetenskapliga namnen på 55 arter. Utmärkt!

Man brukar nu sätta in ordförklaringar allra sist. Sådana är behövliga även här. De saknas bl a för vingmärke och skulderlinje. Några är felaktiga, såsom "Paraproct: de två under bihangen i spetsen av abdomen hos Anisoptera larver". Paraproct är namnet på den tvådelade elfte bakkroppsterniten hos insekterna. Följaktligen finns den hos alla odonater. Ett annat exempel: Nod är ej namnet på "inbukningen" i vingframkanten utan på den korta, grova tvärribba som förenar costa, subcosta och radius. Dessa exempel och andra onämnda visar att författarens kunskaper i entomologi är begränsade.

Litteraturlistan är inte så liten, och bristen på svenska faunalistor har redan nämnts. En tillförlitlig handbok i entomologi bör vara med, t ex H. Weber, Grundzüge der Insektenkunde (flera upplagor). Efter litteraturförteckningen nämns som bra böcker för nybörjare Chinerys Nordeuropas insekter och Insekter som hobby. Jag uppmanar livligt nybörjaren att studera de allmänna och inledande kapitlen, lärorika för alla som vill lära känna insekterna.

En ny bestämningsbok för våra Odonata är välkommen och behövlig. Med dess hjälp kommer samlaren fort nog att lära sig artkännetecknen, variationen, fångsttider m m. Boken bör väcka ett ökat intresse för denna insektordning, som i flera avseenden är unik bland nutidens insekter.

Kjell Ander